

לכבוד :

ארו ברקאי, פקיד יערות ארצי, משרד החקלאות
סאמח דראושה, מנהל תחום ייעור וסביבה, משרד החקלאות

תכנית כריתות רשות הטבע והגנים מחוז צפון

שנת 2025

שלום רב,

מוגשת בזאת התכנית של מחוז צפון לאזורי ממשק בהם מתוכננות כריתות עצים בשנת 2025. עיקר העבודות מבוצעות על פי תכניות רב-שנתיות מאושרות למניעת שריפות, דילול אורנים וסילוק זרעים ושיקום שטחים. כריתות עצים כחלק מתכניות אלה מפורסמות מעת לעת לפני ביצוע בשטח. עדכון אזורי החיץ למניעה וצמצום שריפות סביב ישובים ומתקנים נעשה באופן שוטף בהתאם לעקרונות רשות הכבאות ומצורף במסמך נפרד.

בתכנית זו 8 בקשות חדשות, מתוכן 2 בקשות חוזרות וריכוז תכניות שאושרו בשנים קודמות והן עדיין בתהליכי ביצוע. בשנת 2024 לא בוצעו כריתות שהן לא חלק מתכנית רב שנתית בגלל המלחמה, כל העבודות נדחו לשנה נוכחית. הטיפול במינים פולשים נעשה באופן שוטף למינים שקיבלו אישור עקרוני ומפורסם באתר הרשות.

עבודות מתמשכות- תכניות ממשק פעילות:

- **תכנית ממשק רב שנתית לכרמל** – אזורי עבודה מרכזיים לשנת 2025.
- **אזורי חיץ לצמצום ומניעת שריפות לישובים ומתקנים** – מעודכן לשנת 2024. פירוט במסמך נפרד.
- **הר מירון** – אזורי חיץ לאורך דרכים וממשק דילול אורנים
- **ממשק צומח הר סאסא – גודרים** – אזורי חיץ לאורך דרכים וממשק דילול אורנים
- **ממשק צומח שמורת טבע אלונה- הר חורשן** - אזורי חיץ לאורך דרכים וממשק דילול אורנים
- **ממשק צומח הר שכניה** -אזורי חיץ לאורך דרכים וממשק דילול אורנים
- **מצד אבירים** - אזורי חיץ לאורך דרכים וממשק דילול אורנים

בקשות חדשות לשנת 2025:

1. **שמורת טבע אחו בינימינה** – כריתת אקליפטוסים בבית גידול לח
2. **שמורת טבע נחל שניר** – כריתת אקליפטוסים בבית גידול לח
3. **שמורת טבע שמיר - נחל רחום** – כריתת אקליפטוסים בבית גידול לח
4. **שמורת טבע יהודיה - סלוקיה** - כריתת אקליפטוסים בבית גידול לח ובשטח שריפה
5. **שמורת טבע חולות המפרץ** – כריתת אקליפטוסים בבית גידול לח
6. **שמורת טבע עין אפק (בקשה חוזרת)** - כריתת אקליפטוסים בבית גידול לח
7. **שמורת טבע עין נמפית (בקשה חוזרת)** – כריתת אקליפטוסים בבית גידול לח
8. **גן לאומי חירבת מניה** – כריתת עצים באתר ארכאולוגי

תכניות עבודה שאושרו בשנים קודמות והן בתהליכי ביצוע:

- שמורת טבע נחל משגב – כריתת אורנים בשטח חורש טבעי
- שמורת טבע נחל דליה ויובליו - ממשק צומח לשיקום בית גידול ומניעת שריפות
- גן לאומי ציפורי - כריתת אורנים לשיקום שטח
- גבעת המורה - כריתת אורנים לשיקום שטח
- שמורת טבע הר מירון (נחל עמוד) – כריתת אורנים בשטח חורש טבעי
- שמורת טבע הר מירון – הר חירם - כריתת אורנים בשטח חורש טבעי
- שמורת טבע הר מירון – הר שמאי - כריתת אורנים בשטח חורש טבעי
- שמורת טבע עינות פחם - כריתת אקליפטוסים בבית גידול לח
- שמורת טבע משושים - כריתת אקליפטוסים בבית גידול לח
- גן לאומי בית שערים – כריתות עצים הפוגעים במערות הקבורה

מצורף:

- (1) טבלה מרכזת ושכבת ממ"ג של תכנית הכריתות לשנת 2025
- (2) טבלה מרכזת של עבודות משנים קודמות והן בשלבי ביצוע שונים כולל סטטוס ביצוע.

בברכה,

נתן אלבז

פקיד יערות מחוז צפון, רט"ג

תוכן עניינים

4.....	תכנית ממשק רב שנתית לכרמל – אזורי עבודה מרכזיים לשנת 2025
6.....	1. שמורת טבע אחו בינימינה
8.....	2. שמורת טבע נחל שניר
11.....	3. שמורת טבע נחל רחום – עין שמיר
13.....	4. שמורת טבע יהודיה – עיינות סלוקיה
15.....	5. שמורת טבע חולות המפרץ
17.....	6. שמורת טבע עין אפק (בקשה חוזרת)
19.....	7. שמורת טבע עין נמפית (בקשה חוזרת)
22.....	8. גן לאומי חרבת מניה
25.....	טבלה מרכזת של הבקשות החדשות לשנת 2025
26.....	טבלה מרכזת של כריתות כחלק מתכניות ממשק פעילות
27.....	טבלה מרכזת של תכניות שאושרו בשנים קודמות והן בתהליכי ביצוע

תכנית ממשק רב שנתית לכרמל – אזורי עבודה מרכזיים לשנת 2025

תכנית הממשק לכרמל שנכתבה בשנת 2014 מגדירה חזון לנוף הכרמל ובתי הגידול הרצויים בשטח שמורות הטבע והגנים הלאומיים המרכיבים את פארק הכרמל. התכנית רב שנתית ומבוססת על עקרונות המאפיינים את הכרמל: כתמיות בתי גידול, דילול למניעה וצמצום שריפות בסמוך ליישובים, מתקנים דרכים וחיץ גאוגרפי, דילול לשימור עומדים של אורן ירושלים בעיקר בראשי שלוחות, הסרה מלאה של אורנים משטחי חורש טבעי, דילול חורש במטרה לאפשר למינים נוספים כגון שושן צחור ולטאה ירוקה להתקיים ועקרונות נוספים כמו טיפול במינים פולשים ומתפרצים וכד'. כל זאת בהתאם לחזון שהוגדר. התכנית דינאמית ומידי פעם נעשים בה שינויים על פי המצב בשטח או כתגובה לדרישות ועקרונות רשות הכבאות כאשר הכל נעשה בהתאם לאותם עקרונות שנקבעו.

רוב השטחים שהוגדרו בתכנית כבר טופלו ונמצאים היום בשלבי תחזוקה (דילול נוסף וגיזום משלים). כמו כן, השלב הראשון בשיקום שטח שריפת 2010 הסתיים (הוצאת עץ שרוף, וכריתה של זרעי אורנים). אולם, כמות הזרעים בקרקע גדולה מאוד ומקורות זרעים כמו עומדי אורן בוגרים וצעירים המיועדים לשימור מביאים לכך שממשק לעידוד החורש ע"י כריתת זרעי האורנים ימשיך עוד שנים רבות. בשלב זה נעשה דילול שני בשטחים שכבר טופלו ומיפוי חדש לאיתור שטחים שידרשו לטיפול בעתיד.

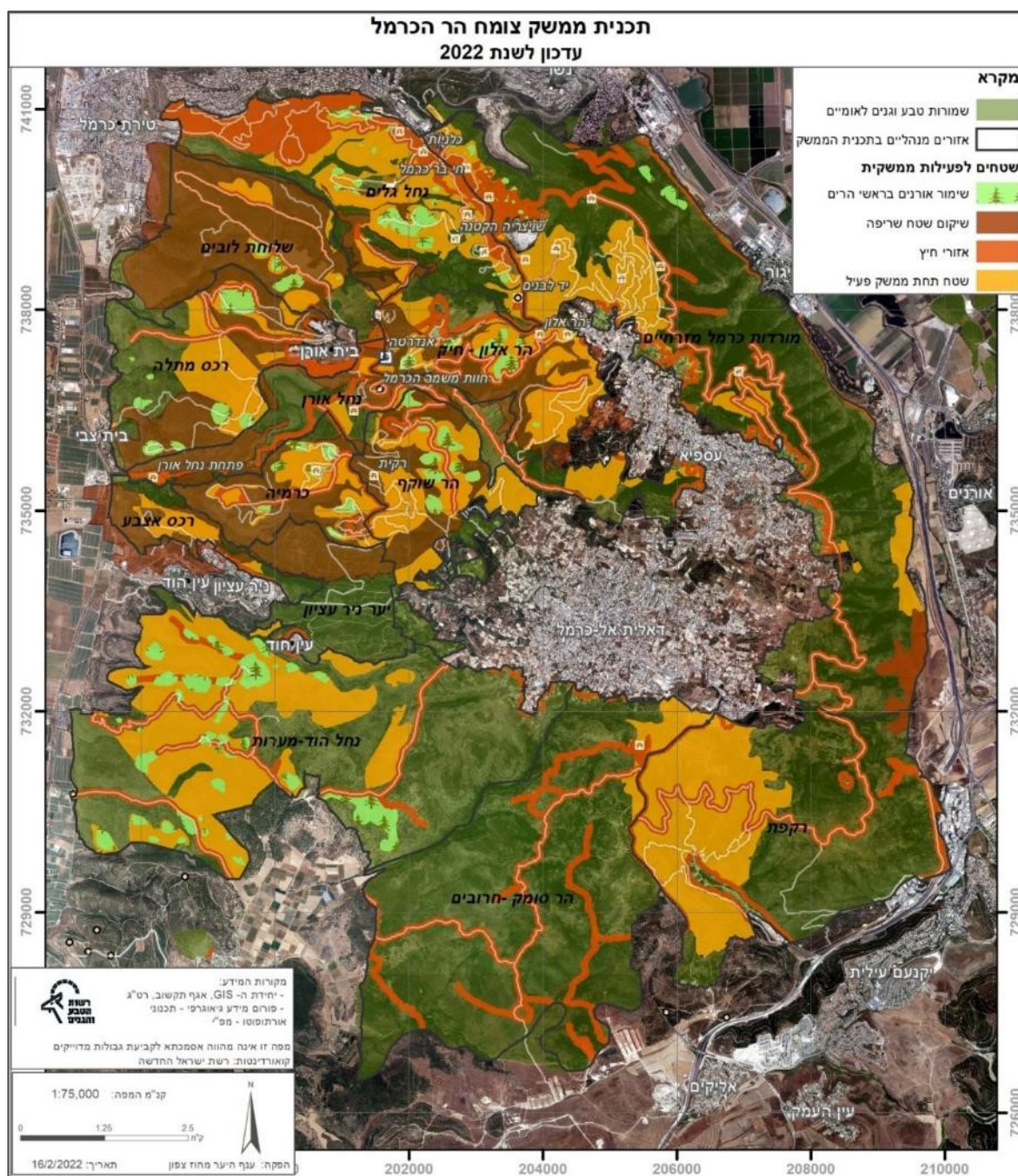
אזורים מרכזיים בהם יתמקדו העבודות בשנת 2025:

- (1) **אזורי חיץ בשטח פארק הכרמל** – שטחי רצועות ההגנה ליישובים ומתקנים. עבודות דילול, גיזום וכיסוח ליצירת הפרדה אנכית ואופקית בצומח ולצמצום הסיכון להתפשטות שריפות.
- (2) **אזור רקפת ודרום הכרמל** – דילול היער הנטוע, בעיקר סמוך לדרך נוף כרמל ודרכים נוספות
- (3) **אזור חיץ לדרך נוף כרמל** – דילול החורש, כיסוח וכריתה של מיני מחטניים. אזור זה מהווה הגנה חליפת (חיץ מורחב) ליישוב עוספיא מאחר ולא ניתן להשלים את אזורי החיץ בסמוך לבתים.
- (4) **שיקום שטח שריפת 2010** – דילול שני של זרעי האורנים בשטחים שטופלו ודילול שטחים חדשים שאותרו בהם נביטות בכמות גדולה.
- (5) **שיקום שטח שריפה משנת 2020** – באזור רקפת ומורדות הכרמל המזרחיים (אזור מחלף תל קשיש).
- (6) **מורדות כרמל מזרחיים** – דילול יער אורן נטוע

כריתות עצים ו/או דילול שטחי החורש והיער מפורסמים באתר הרשות טרם ביצוע

איור 1 – זרעי אורנים שהתפתחו בשטח שריפת 2010 בשלוחת לובים ואוניברסיטת חיפה ברקע. צולם בשנת 2021

איור 2 - מפת תכנית הממשק לכרמל הכוללת שטחים שנוספו/ עודכנו בין השנים 2021-2014. אין עדכון נוסף.

1. שמורת טבע אחו בינימינה

שמורת טבע אחו בינימינה הינה בית גידול לח ובו יער משקי עם אלפי גדמים של אקליפטוס שהתחדשו במהלך השנים וזריעים בגדלים שונים. בקשה זו לכריתה מלאה של היער המשקי לשיקום בית הגידול בשטח השמורה.

חוות דעת של אקולוג מרחב כרמל אורי שפירא:

שמורת הטבע אחו בינימינה אושרה לאחר תהליך קידום ארוך בשנת 2021. השמורה מייצגת בית גידול לח ההולך ונעלם מנופי הארץ בכלל ומבקעת הנדיב והשרון הצפוני בפרט. השמורה "כלואה" בין שני נחלים – נחל ברקן ונחל עדה והיא איננה הומוגנית באופי בתי הגידול שבה. משמע, קיים שוני בין בית הגידול: בצדה המזרחי של השמורה קיים בית גידול ביצתי משמעותי עם עדשות מים עמוקות יותר מפוזרות במרחב. בחלקה המזרחי מדובר באחו לח מאולח באקליפטוסים רבים נטועים כיער משקי ובצדה המערבי (ממערב לרכבת) מדובר בבריכת חורף איכותית. מכאן, חשיבותה הרבה של השמורה כמייצגת של בתי גידול לחים.

השמורה הינה "נקודה חמה" בכל הקשור למיני צומח של בתי גידול לחים וקרקות כבדות. במהלך השנים, תועדו בשמורה 37 מינים בסכנת הכחדה או בסיכון על פי "אתר המינים האדומים".

מפת צפיפות המינים ה"אדומים" (מס' תצפיות ל 100 מ') מלמדת על ריכוז משמעותי יותר של מינים נדירים בחלקה המרכזי של השמורה, במקומות בהם אין צמיחה משמעותית של אקליפטוסים.

בנוסף ובמקביל למיני הצומח השמורה גם מהווה אתר מחיה ערכי ביותר עבור מינים שונים של פרפרים ופרוקי רגליים. סקר אנטומולוגי שנערך בשנת 2022 הראה עושר מינים רב בשטח השמורה וגם שונות בין בתי הגידול השונים שבה. אחד האזורים בהם הוצג עושר ומגוון המינים הגדול ביותר היה בקרחת העיר במרכז השמורה ובשטח בו אין אקליפטוסים.

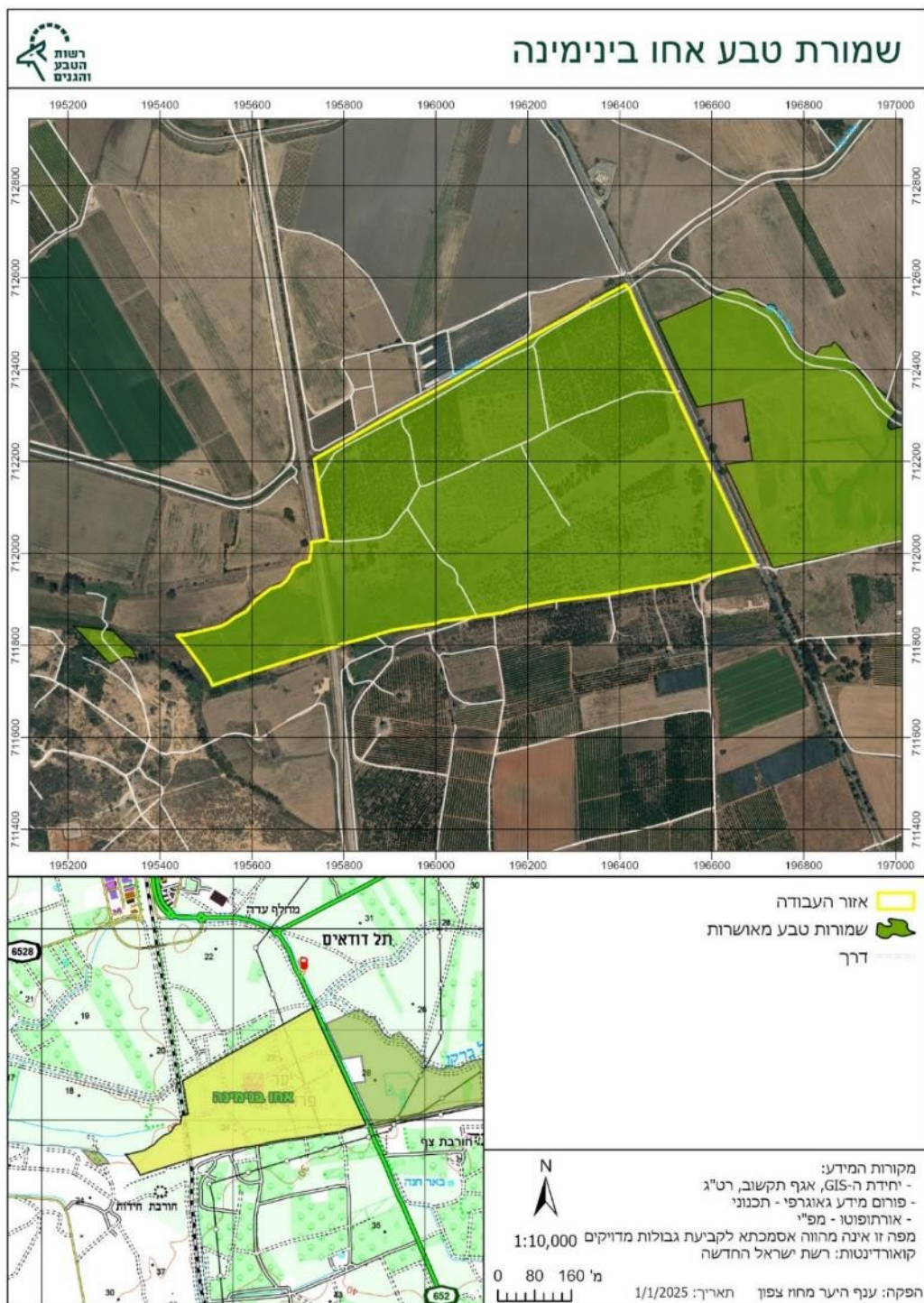
מס' ד	שם שמורה / גן לאומי	שם החלקה	מטרת הכריתה	מי/סוג העץ	מספר עצים לכריתה
1	אחו בינימינה	יער משקי	אקולוגי – שיקום בית גידול לח	אקליפטוס	אלפי זריעים וגדמים שהתחדשו בענפי מים, חלקם עונים להגדרת עץ בוגר

איור 4 - יערות משקיים של אקליפטוסים בגילאים שונים

איור 3 - יער משקי של אקליפטוסים צעירים

איור 5 – מפת אזור העבודה באחו בינימינה

2. שמורת טבע נחל שניר

כרייתה של עצים ממינים פולשים לאישוש בית גידול לח לאורך הנחל בשמורת טבע נחל שניר. בקשה זו מתייחסת לכריתת 43 פרטים של אקליפטוס המקור בגודל משתנה, 15 עצי אזדרכת עד גובה של 6 מטר ועץ צפצפה מכסיפה אחד.

חוות דעת של יפתח סיני, אקולוג מרחב גליל עליון:

מינים פולשים הם מינים שחרגו מתחום תפוצתם הטבעי בעקבות פעילות מכוונת של האדם, או שהוחדרו על ידו לאזורים חדשים ללא כוונה. אוכלוסיותיהם מתרבות, מתפשטות בטבע מעבר לאתרים אליהם פלשו ופוגעות בתפקוד של המערכת האקולוגית ומערכות הקשורות ישירות לאדם. צמחים פולשים בישראל פוגעים במגוון הביולוגי, במערכות אקולוגיות רגישות, בתשתיות, במשטר המים בקרקע, בחקלאות ובבריאות האדם. לאיקליפטוס המקור השפעה שלילית על בתי גידול לחים כמו בית הגידול של נחל שניר, כנראה בשל סגירת השטח לאור והשפעה אללופטית. מספר מחקרים הראו כי העלים לאחר נשירתם, משחררים חומרים כימיים המונעים את נביטתם של מיני צמחים אחרים.

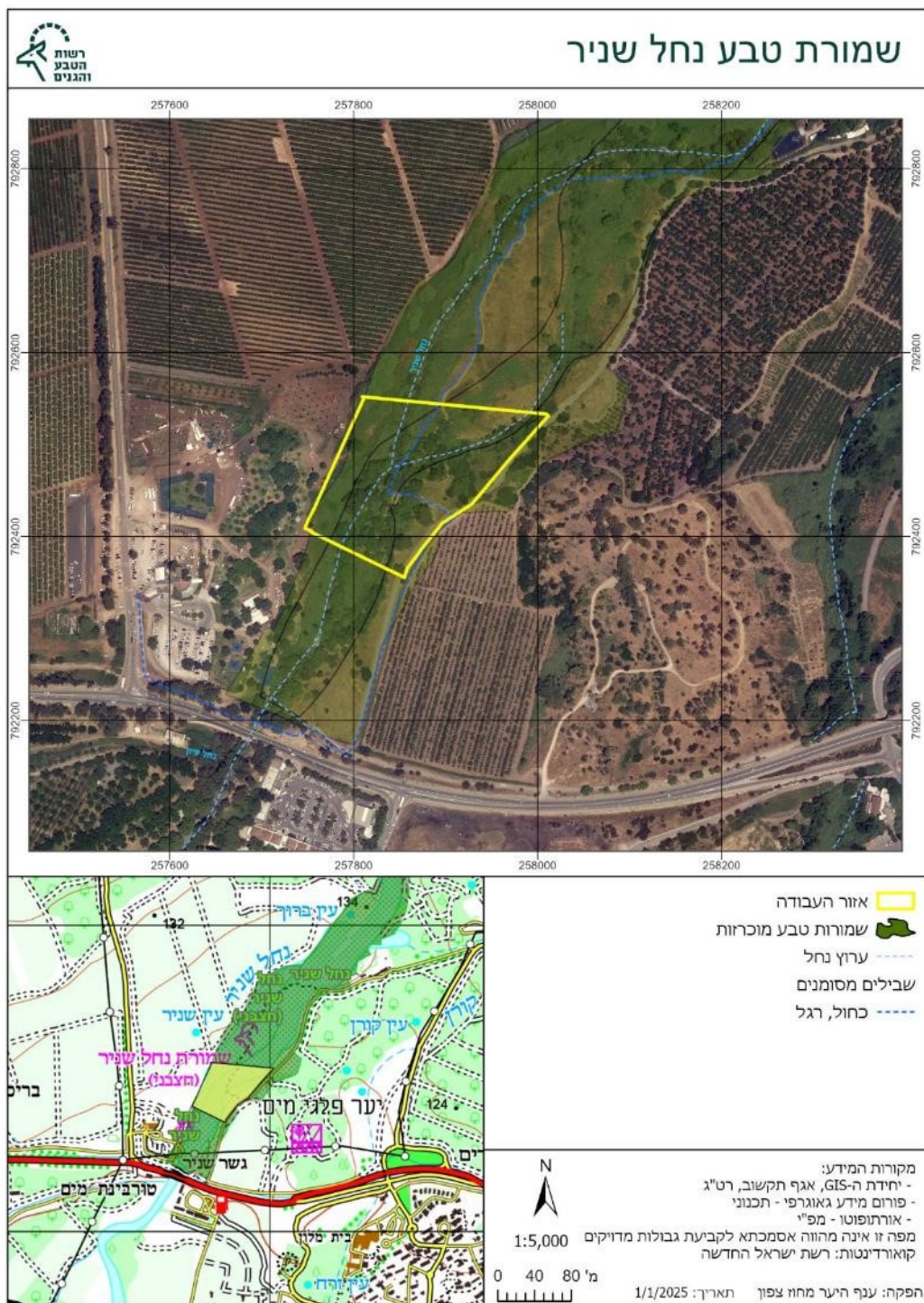
האזדרכת המצויה היא עץ נשיר הגדלה בבתי גידול לחים כגון גדות נחלים, או בבתי גידול מופרים קצב הצימוח מהיר מאוד, ותוך 4-5 שנים פרטים יכולים להגיע לגובה של 6-8 מ'. תכונות אזור תפוצתו מעידות על גמישות אקולוגית יוצאת דופן: העץ גדל ברוב סוגי הקרקעות, הוא עמיד לטמפרטורות גבוהות וגם ליובש, מערכת השורשים שטחית, ובדרך כלל מוגבלת לעומק של עד 70 ס"מ. העץ פורח שנים אחדות לאחר הנביטה. כמות הזרעים גדולה והעץ מתרבה הן באמצעות זרעים והן באופן וגטיבי על ידי סורים מבית השורשים. ההשפעה העיקרית של אזדרכת מצויה היא דחיקת מיני הצמחים המקומיים.

הצפצפה המכסיפה היא עץ נשיר שבית הגידול שלו הוא גדות נחלים. מערכת השורשים רחבה ואופקית, קצב גידול העץ מהיר והוא יוצר כמות גדולה של סורים מבית השורשים. האבקה והפצת זרעים נעשית ברוח, אך עיקר הריבוי הוא וגטיבי באמצעות חוטרי שורש והעץ מתחדש מגדם. לצפצפה מכסיפה השפעה שלילית על בתי גידול לחים, כנראה בשל סגירת השטח לאור כי היא בונה יחידות צפופות היוצרות צל רב שתורם לדחיקת מינים מקומיים בעיקר מינים אופייני ים לגדות נחלים (דופור - דרור, 2010, 2019)

מספר עצים לכריתה	מין/סוג העץ	מטרת הכריתה	שם החלקה	שם שמורה/ גן לאומי	מס"ד
43 עצים	אקליפטוס	אקולוגי – שיקום בית גידול לח	ערוץ הנחל	נחל שניר	2.1
15 עצים עץ אחד	אזדרכת מצויה צפצפה מכסיפה	אקולוגי – שיקום בית גידול לח	ערוץ הנחל	נחל שניר	2.2

איור 6 – תמונות העצים בנחל שניר

איור 7 - מפת אזור העבודה בשמורת טבע נחל שניר

3. שמורת טבע נחל רחום – עין שמיר

עקירה של 5 עצי אקליפטוס שנמצאים על הגדר של מעיין עין שמיר במסגרת שיחזור המעיין לטבע ושיקום בית הגידול באזור המעיין.

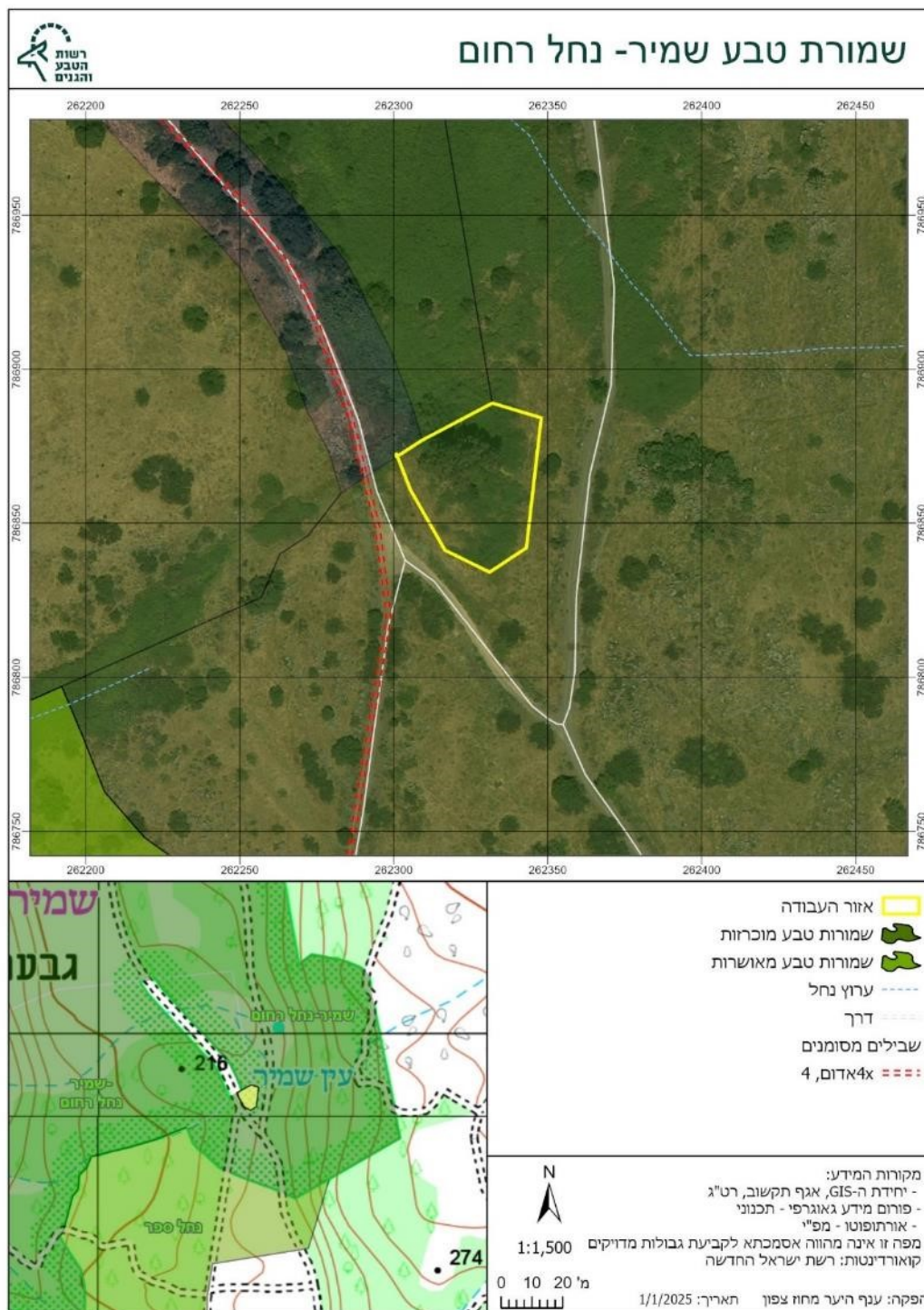
חוות דעת של יונתן הררי, אקולוג תחום מים מחוז צפון:

מעיין עין שמיר כיום אחוז והמים מובלים בצינור לקיבוץ כפר סולד, במסגרת הבנות עם רשות המים איחוז זה של המעיין יפורק והמים ישחררו לטבע, המים יזרמו לעבר נחל רחום וישמשו את בית הגידול של שמורת רחום. עצי האקליפטוס גדלו על גדר האיחוז ויש צורך לעקור אותם וכך לשקם את בית הגידול. השפעת עצי אקליפטוס על בית גידול מימי ידוע לרע – הפצת זרעים, השפעה על צמחייה ועוד, לכן יש צורך בעקירת העצים.

מס"ד	שם שמורה / גן לאומי	שם החלקה	מטרת הכריתה	מין/סוג העץ	מספר עצים לכריתה
3	שמיר-נחל רחום	עין שמיר	אקולוגי – שיקום בית גידול לח	אקליפטוס	5 עצים

איור 8 – תמונות העצים בעין שמיר

איור 9 – מפת אזור העבודה בשמורת טבע שמיר נחל רחום

4. שמורת טבע יהודיה – עיינות סלוקיה

כריתת עצי אקליפטוס בבית גידול לח ולאחר שנפגעו בשריפה בשנת 2024. השריפה פגעה ביותר מ-6,000 דונם רובם בשטח שמורת יהודיה. בקשה זו לכריתת עצי האקליפטוס בעיינות סלוקיה בשטח שמורת הטבע. 16 עצים בוגרים, זריעים ועצים צעירים נוספים וכ-30 עצים שרופים.

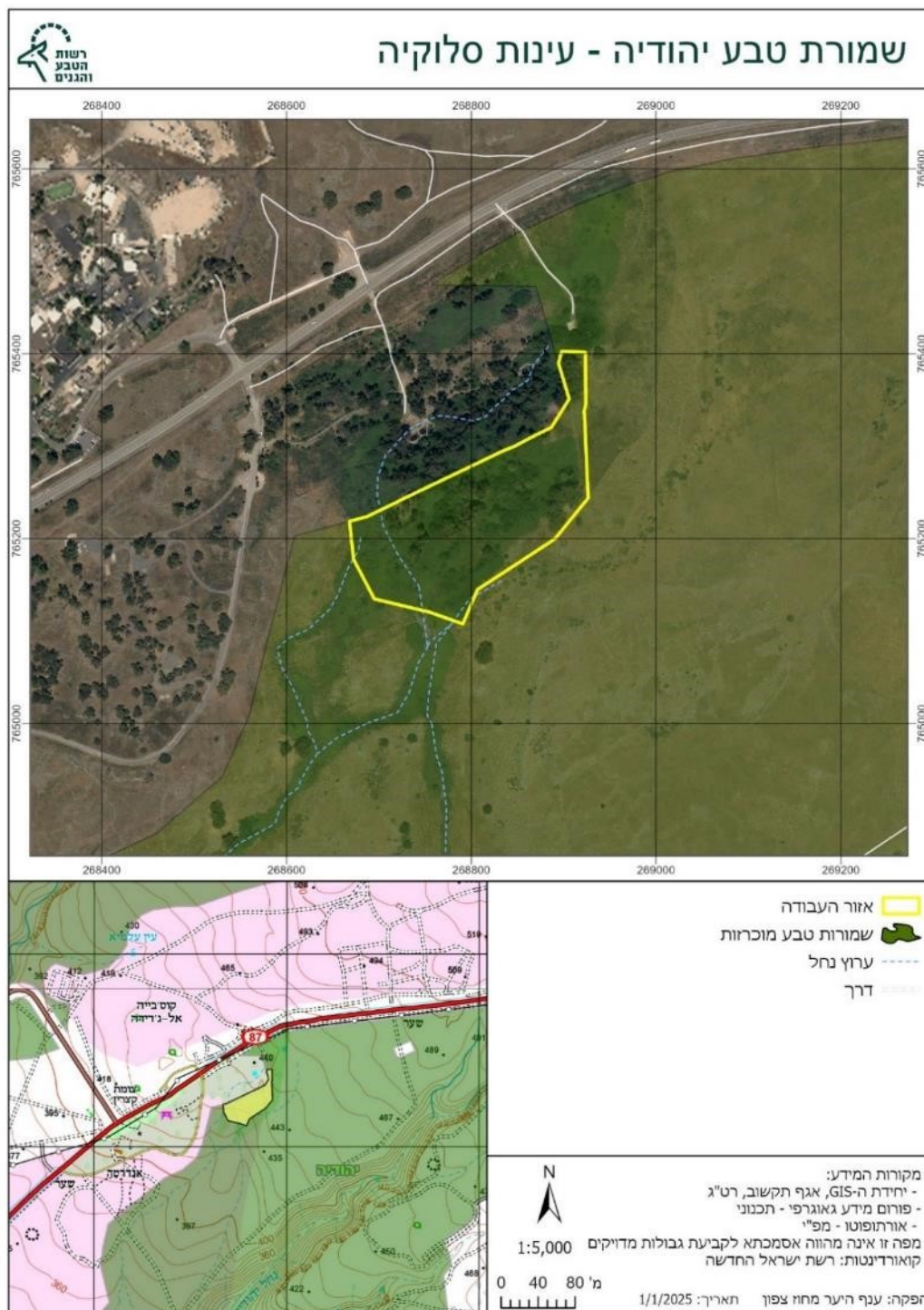
חוות דעת של חוה גולדשטיין, אקולוגית מרחב גולן וחרמון:

עיינות סלוקיה (קצבייה), סדרת נביעות הזורמת ומזינה את נחל יהודיה בשמורת יהודיה. חברת חסרי החוליות בפלגים השונים עשירה ומגוונת. אקליפטוס הינו מין זר שמוצאו באוסטרליה. לאורך הפלגים בשמורה התפתחו עצי אקליפטוס רבים. מין זה הוא מין פולש בשמורה ומתחרה במיני הצומח הטבעיים, לדוגמא ערבה מחודדת, הרדוף הנחלים, לוענית גדולת עלים ומגוון מינים נוספים ודוחק אותם. כמו כן עלי האקליפטוס הנושרים ומצטברים על קרקעית הפלגים פוגעים במיני חסרי חוליות אקוויטיים וכן יוצרים אללופתיה שמשפיעה על מיני צומח אקוויטיים מקומיים. לאור זאת המלצתי לקדם ביעור מין זה משטח הפלגים בשמורה.

מס"ד	שם שמורה/ גן לאומי	שם החלקה	מטרת הכריתה	מין/סוג העץ	מספר עצים לכריתה
4	שמורת טבע יהודיה	עיינות סלוקיה	אקולוגי – שיקום בית גידול לח ושטח שריפה	אקליפטוס	16 עצים בוגרים + צעירים וזריעים 30 עצים שרופים (מתים)

איור 10 – תמונה של העצים בעיינות סלוקיה בשטח השמורה

איור 11 – מפת אזור העבודה בשמורת טבע יהודיה עינות סלוקיה

5. שמורת טבע חולות המפרץ

תכנית לטיפול במינים פולשים בשטח השמורה המהווה בית גידול לח. בקשה זו לכריתה של 40 עצי אקליפטוס בוגרים וטיפול בזריעים עצין צעירים בשטח השמורה.

חוות דעת של עידן טלמון, אקולוג מרחב גליל תחתון:

בש"ט חולות המפרץ ישנה הצטברות של נגר שמשווה לשמורה אופי של בית גידול לח בו אקליפטוסים מהווים מין פולש. בש"ט חולות המפרץ ישנם כ 40 פרטים בוגרים של אקליפטוסים שמפיצים זרעים המתפתחים לזריעים. האקליפטוסים עלולים להתפשט לאזורים נוספים בשמורה מעבר לאזורים בהם הם קיימים כיום ולכן, לטובת השיקום האקולוגי, יש חשיבות בטיפול בהם וטיפול בזריעים ככל שיתפתחו.

מס"ד	שם שמורה / גן לאומי	שם החלקה	מטרת הכריתה	מין עץ	מספר עצים לכריתה
5	שמורת טבע חולות המפרץ	שטח השמורה	מין זר/פולש	אקליפטוס	40 עצים

איור 12 – תמונות העצים בחולות המפרץ

איור 13 – מפת שטח שמורת חולות המפרץ בה מתוכננת העבודה

6. שמורת טבע עין אפק (בקשה חוזרת)

בקשה חוזרת לכריתה של עצי אקליפטוס בבית גידול לח בשמורת טבע עין אפק. כריתת העצים לטובת שיקום בית הגידול הלח אושר בשנת 2017. חלק מהעצים נכרתו ויש להמשיך את העבודה עד לסיומה. בנוסף, קיים עץ אקליפטוס באזור תחנת הקמח אשר גם אותו יש להסיר.

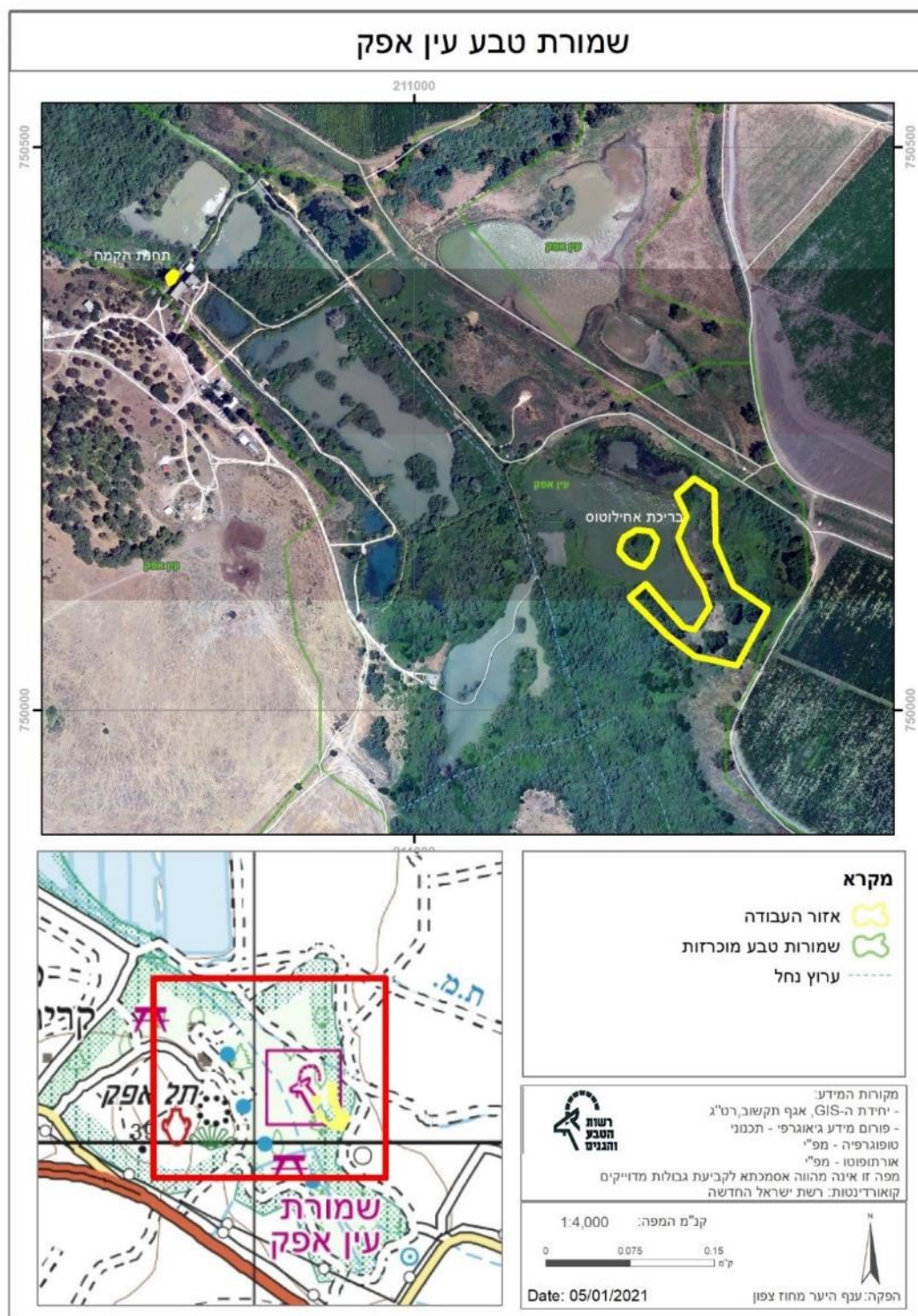
חוות דעת של עידן טלמון, אקולוג מרחב גליל תחתון:

אקליפטוסים מהווים מין פולש בבתי גידול לחים. בעין אפק האקליפטוסים עלולים להתפשט לאזורים נוספים בשמורה מעבר לאזורים בהם הם קיימים כיום ולכן יש חשיבות בטיפול בהם וטיפול בזריעים ככל שיתפתחו. בנוסף אקליפטוס המקור בחלקו העליון של אגן הניקוז של הנעמן עלול לייצר זריעים גם במורד הנעמן – אזור שחלקו מקודם כיום כשמורה ובחלקים אחרים הושקעו משאבים רבים בשיקום מבני ושיקום צומח הכולל השבת מינים שגדול בעבר בגדות נחל נעמן. התפתחות אקליפטוסים בגדות המשוקמות עלולה לפגוע בתהליך השיקום.

מס"ד	שם שמורה/ גן לאומי	שם החלקה	מטרת הכריתה	מין עץ	מספר עצים לכריתה
6.1	שמורת טבע עין אפק	בריכת אחילוטוס	אקולוגי – שיקום בית גידול לח	אקליפטוס	45 עצים
6.2	שמורת טבע עין אפק	טחנת הקמח	אקולוגי – שיקום בית גידול לח	אקליפטוס	1 עצים

איור 14 - תמונה של העצים בעין אפק

איור 15 – מפת אזור העבודה בשמורת עין אפק

7. שמורת טבע עין נמפית (בקשה חוזרת)

בקשה לכריתת שני עצי אקליפטוס בשטח השמורה לצורך שיקום בית גידול לח. פרויקט שהחל לפני מספר שנים ובשנה הקרובה צפוי פרויקט שיקום נוסף בשמורה.

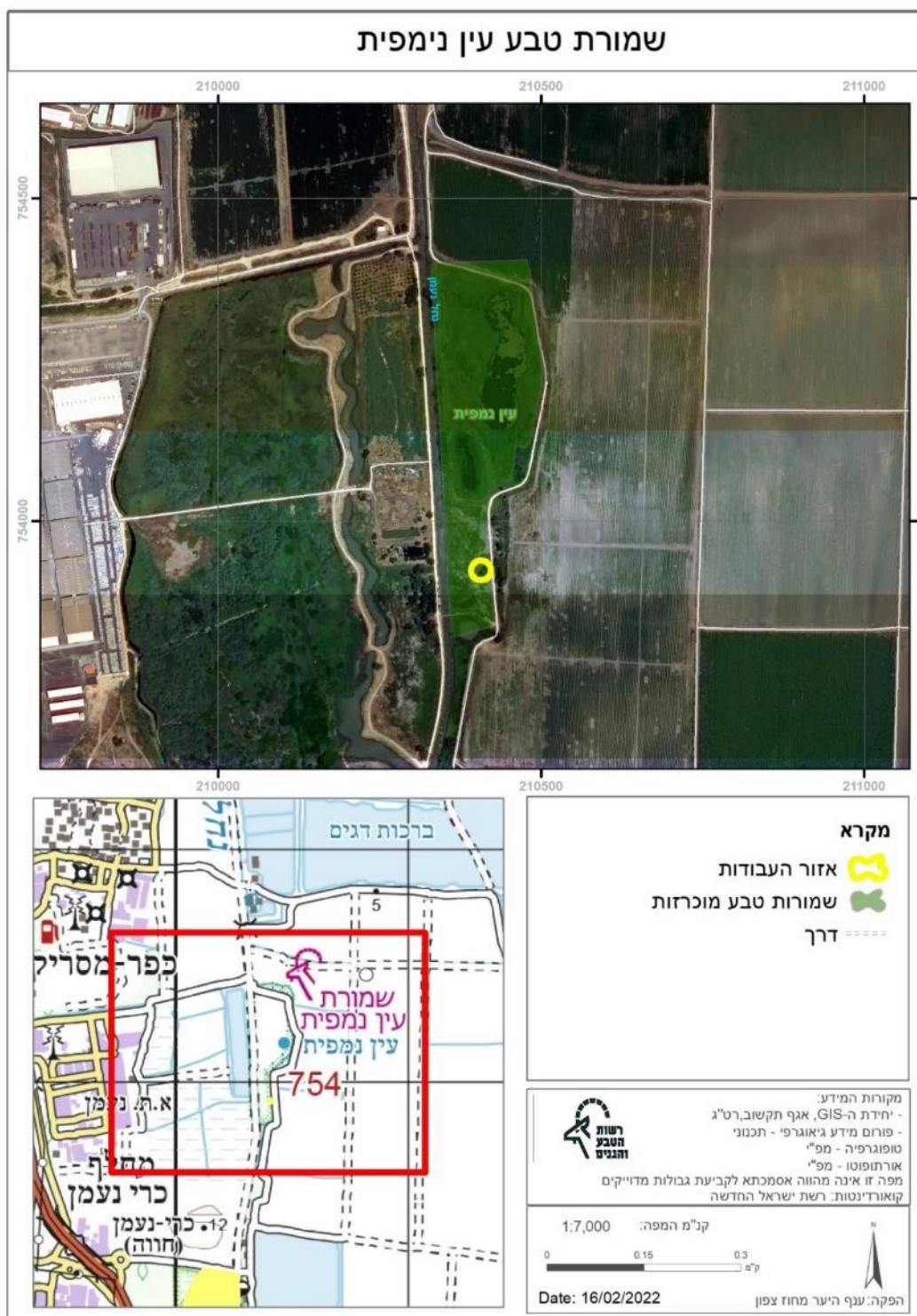
חוות דעת של רועי פדרמן, אקולוג מרחב גליל תחתון:

שטחה של שמורת עין נמפית הוא 62 דונם בלבד והיא חלק משרשרת שמורות של בתי גידול לחים לאורך נחל הנעמן. מטרת השמורה הן שמירה על בתי גידול של ברכות ומעינות בעמק עכו ולאורך נחל הנעמן, שמירה על צמחים נדירים ובסכנת הכחדה (צמחים אדומים), אזור קינון, מחסה ורבייה לציפורי סבך ויונקים שונים בלב שטחי חקלאות רחבים. השמורה מהווה שריד חשוב ביותר של צומח בתי גידול לחים של מישור החוף הצפוני. שמה של השמורה ניתן לה בשל הצמח בסכנת הכחדה נימפאה תכולה שנצפה בעבר במקום. בשמורה בוצעו בעבר פעולות של כריתת אקליפטוסים וחפירת ברכות ושיקום צומח לצידם, הכולל שתילת מינים נדירים של בתי גידול לחים. כחלק מפרויקט המשך של שיקום השמורה, אנו מעוניינים להגדיל את מספר גופי המים הקיימים בשמורה. כחלק מהפרויקט אנו עתידים לחפור ברכות ואזורי הצפה חדשים ולצורך כך אנו מבקשים לכוון שני עצי אקליפטוס שנשארו בשטח. בהמשך לעיצוב השטח אנו מתכננים לשקם צומח מקומי שאפיין בעבר את האזור.

מס"ד	שם שמורה/גן לאומי	שם החלקה	מטרת הכריתה	מין/סוג העץ	מספר עצים לכריתה
7	עין נמפית	שטח השמורה	אקולוגי – שיקום בית גידול לח	אקליפטוס	2 עצים בוגרים

איור 16 – עצים המיועדים לכריתה בשמורת עין נימפית

איור 17 – מיקום העצים בשמורת עין נימפית

8. גן לאומי חרבת מניה

כריתת עצי דקל וושינגטוניה משטח הגן הלאומי מאחר והם מין פולש המזריע את עצמו בשטח הגן וכרתה של עץ שיזף אשר שורשיו פוגעים באתר הארכיאולוגי.

חוות דעת של עידן טלמון, אקולוג מרחב גליל תחתון:

וושינגטוניה נחשבת למין פולש לפי ספר הצמחים הפולשים בישראל (דופור דרור, 2019). בחורבת מינים תועדו שבעה עצים בוגרים של וושינגטוניה, הגורמים להתפשטות זריעים בכל אזור העתיקות. העצים הבוגרים והזריעים שהם מייצרים גורמים נזק מתמשך לעתיקות. ללא טיפול בעצים הבוגרים, המשמשים מקור לזריעים, הבעיה לא תיפתר, ותידרש השקעת משאבים מתמדת בטיפול בזריעים כדי למנוע את ביסוסם כאוכלוסייה דומיננטית. אוכלוסייה זו עלולה לדחוק מינים מקומיים ולהחריף את הפגיעה באתר העתיקות.

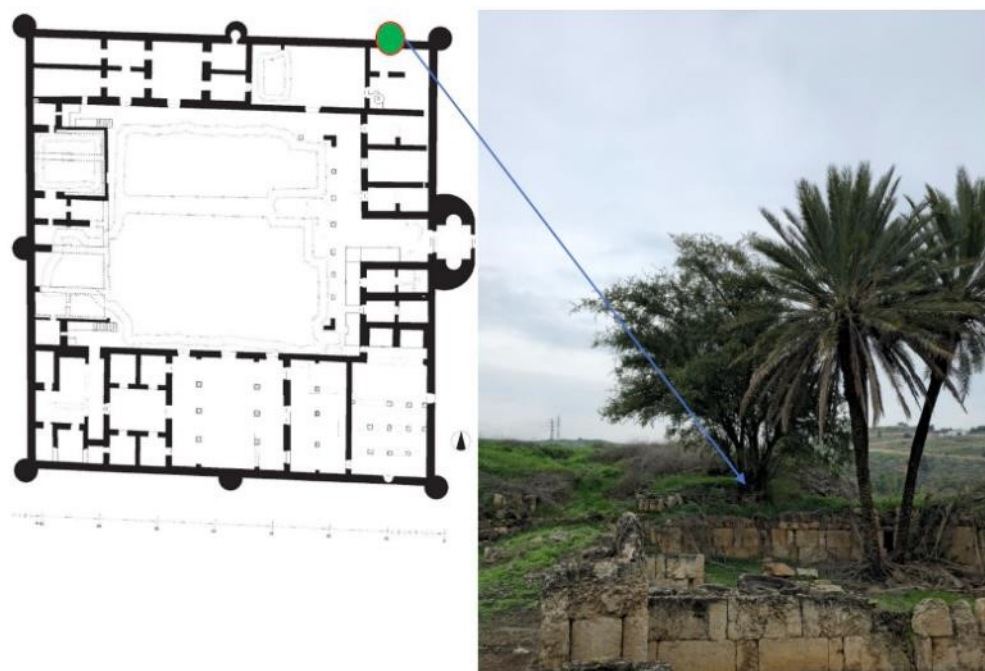
חוות דעת של יהונתן אורלין, מנהל צוותי השימור במחוז צפון:

גן לאומי חורבת מינים היא אחד האתרים הארכיאולוגיים החשובים מתקופת החליפות האומאית בארץ ישראל, שהתאפיינה בפריחה אדריכלית ובפיתוח מבני ציבור מרשימים. בתקופה זו נבנו ארמונות מפוארים, מסגדים ומתקנים חקלאיים שהעידו על שלטון מרכזי חזק וכלכלה משגשגת. האתר, השוכן לחופי הכנרת, כולל שרידי ארמון מפואר מהמאה השמינית לספירה. המבנה נבנה מאבני גיר מקומיות ובזלת, והוא משקף את הסגנון האדריכלי האומאי, המאופיין בשימוש באלמנטים גיאומטריים, קשתות, כיפות ועיטורים מעודנים. בין המבנים ניתן למצוא חומה היקפית, שער מונומנטלי, אולמות רחבי ידיים עם רצפות פסיפס, וכן מסגד לו כניסה ציבורית נפרדת, המשמש עדות לקשר שבין דת ושלטון בתקופה זו.

בתוך חומת הארמון הצפונית צמח עץ שיזף גדול. שורשי עץ חודרים לסדקים ולנקוביות שבקיר האבן, מפעילים לחץ מכני שמרחיב ומעמיק את הסדקים לאורך הזמן. בנוסף, השורשים מפרישים חומצות אורגניות הממסות את המינרלים שבאבן, מחלישים את מבנה הקיר וגורמים לבלייה כימית. כשהשורשים מתייבשים או מתים, הם משאירים חללים פנימיים שמערערים את יציבות האבן ועלולים להוביל לקריסתה. כמו כן, שורשים קולטים ולוכדים מים, מה שמגביר את הלחות המקומית ותורם להתפתחות של מיקרואורגניזמים ושחיקה נוספת של החומר.

כמשמר, דעתי היא שיש לכוות את העץ באופן מלא, שכן השארתו תמשיך לערער את יציבות הקיר ועלולה אף לגרום לקריסתו החלקית או המלאה.

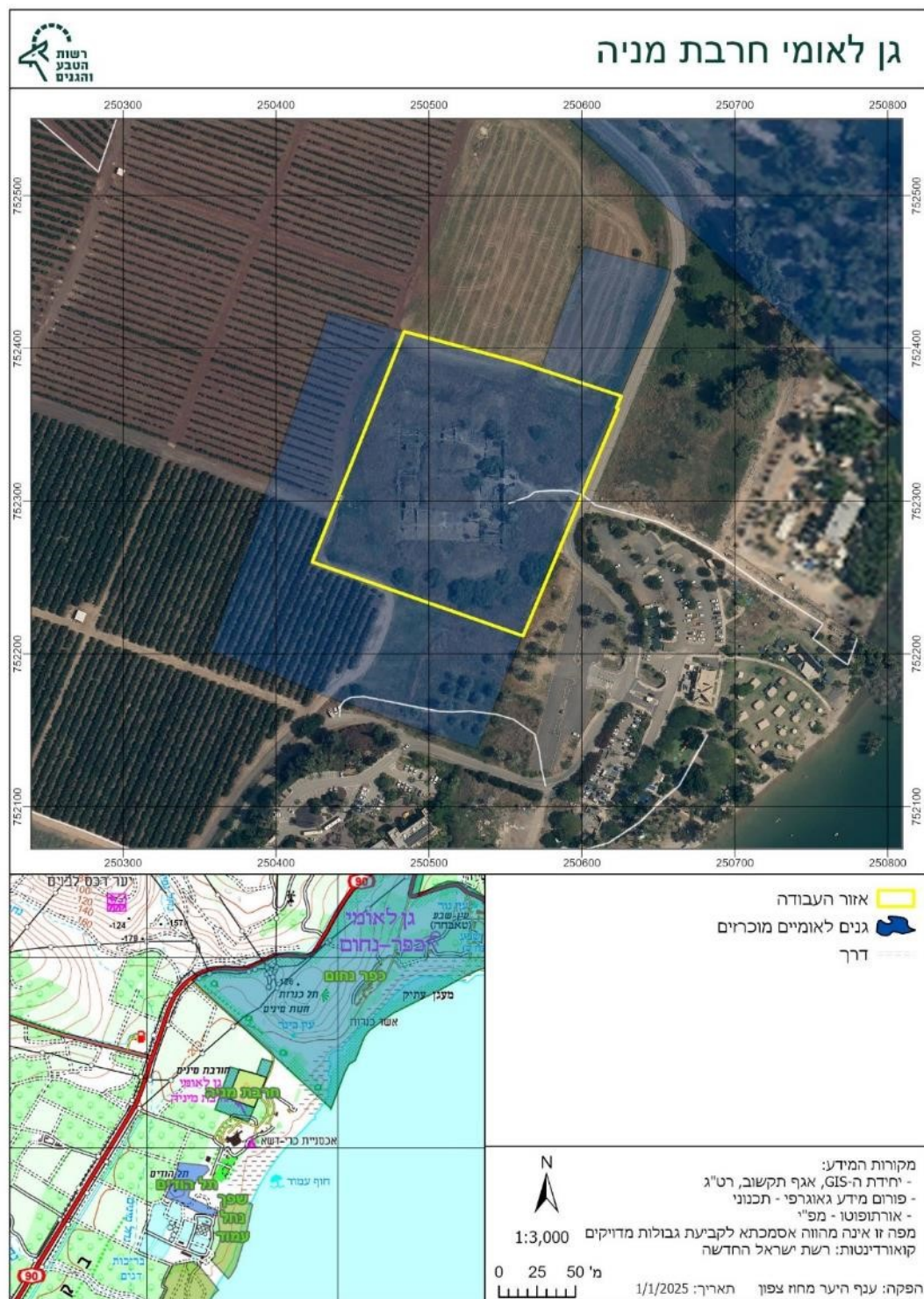
מס"ד	שם שמורה/ גן לאומי	שם החלקה	מטרת הכריתה	מין/סוג העץ	מספר עצים לכריתה
8.1	חרבת מניה	שטח הגן הלאומי	אקולוגי +ארכיאולוגי	וושינגטוניה	7 דקלים + זריעים
8.2	חרבת מניה	חורבת מינים	ארכיאולוגי	שיזף מצוי	1

איור 18 – מיקום עץ השיזף ביחס לאתר

איור 19 - משמאל מראה עץ השיזף, מימין מסומן באדום שורש העץ שמתבסס בתוך ליבת החומה.

איור 20 – מפת אזור העבודה בחרבת מניה

טבלה מרכזת של הבקשות החדשות לשנת 2025

מס"ד	שם שמורה/ גן לאומי	שם החלקה	מטרת הכריתה	מין/סוג העץ	מספר עצים לכריתה
1	אחו- בינימינה	יער משקי	אקולוגי – שיקום בית גידול לח	אקליפטוס	אלפי זריעים וגדמים שהתחדשו, חלקם עונים להגדרת עץ בוגר
2	2.1 נחל שניר	ערוץ הנחל	אקולוגי – שיקום בית גידול לח	אקליפטוס	43 עצים
	2.2 נחל שניר	ערוץ הנחל	אקולוגי – שיקום בית גידול לח	אזדרכת מצויה צפצפה מכסיפה	15 עצים עץ אחד
3	שמיר-נחל רחום	עין שמיר	אקולוגי – שיקום בית גידול לח	אקליפטוס	5 עצים
4	שמורת טבע יהודיה	עינות סלוקיה	אקולוגי – שיקום בית גידול לח ושטח שריפה	אקליפטוס	16 עצים בוגרים + צעירים וזריעים 30 עצים שרופים (מתים)
5	שמורת טבע חולות המפרץ	שטח השמורה	אקולוגי – שיקום בית גידול לח	אקליפטוס	40 עצים
6	6.1 שמורת טבע עין אפק	בריכת אחילוטוס	אקולוגי – שיקום בית גידול לח	אקליפטוס	45 עצים
	6.2 שמורת טבע עין אפק	טחנת הקמח	אקולוגי – שיקום בית גידול לח	אקליפטוס	1 עצים
7	עין נימפית	שטח השמורה	אקולוגי – שיקום בית גידול	אקליפטוס	2 עצים בוגרים
8	8.1 חרבת מניה	שטח הגן הלאומי	אקולוגי + ארכיאולוגי	ושינגטוניה	7 דקלים + זריעים
	8.2 חרבת מניה	חורבת מינים	ארכיאולוגי	שיזף מצוי	1

טבלה מרכזת של כריתות כחלק מתכניות ממשק פעילות

שנת הגשה	שם שמורה / גן לאומי	שם החלקה	מטרת הכריתה	מין/סוג העץ	מספר עצים לכריתה
2014 – עדכון נוסף בשנת 2021	הר הכרמל/ שמורות וגנים בפארק הכרמל	לפי תכנית	בעיקר אזורי החיץ ושטחי שיקום	מגוון, בעיקר רחבי עלים ואורנים	מפורסם בנפרד עבור כל אזור לפני כניסה לביצוע
2012 – מתעדכן מידי שנה	אזורי חיץ לשובים ומתקנים	לפי תכנית	צמצום ומניעת שריפות	בהתאם לקיים בשטח	מפורסם בנפרד עבור כל אזור לפני כניסה לביצוע
2012	הר מירון	אזורי חיץ לאורך דרכים מרכזיות	אזורי חיץ	רחבי עלים ואורנים	מפורסם בנפרד עבור כל אזור לפני כניסה לביצוע
2022	הר סאסא והר גודרים	לפי תכנית	אזורי חיץ ושטחי שיקום	רחבי עלים ואורנים	מאות אורנים כולל זריעים ודילול חורש באזורי החיץ
2021	הר חורשן – אלונה - בוריקה	לפי תכנית	אזורי חיץ ושיקום שטח	רחבי עלים ואורנים	מאות אורנים כולל זריעים ודילול חורש באזורי החיץ
2020	שמורת טבע הר שכניה	שטח השמורה	אזורי חיץ לדרכים וישובים	רחבי עלים ואורנים	מאות אורנים כולל זריעים ודילול חורש באזורי החיץ
2019	שמורת טבע מצד אבירים	שטח השמורה	תכנית רב שנתית למניעת	חורש ים תיכוני	דילול חורש סמוך לדרכים בשטח של 270 דונם

טבלה מרכזת של תכניות שאושרו בשנים קודמות והן בתהליכי ביצוע

שנת הגשת תכנית	שם האתר	שם החלקה	מטרת הכריתה	מין עץ	מספר עצים לכריתה / שטח
2023	נחל משגב	שטח השמורה	אקולוגי – שיקום בית גידול	אורן	אלפי זריעים ועצים בגילאים שונים, בשטח של כ- 370 דונם
2022	נחל דליה ויובליו	נחל שלף	חיץ לאורך דרך ואקולוגי	אורן ברוש	250 אורנים + זריעים 100 ברושים
2022	ציפורי	שטח הגן הלאומי	אקולוגי – שיקום בית גידול	אורן	120 עצים בוגרים + זריעים
2022	גבעת המורה	שטח השמורה	אקולוגי – שיקום בית גידול	אורן	60 עצים בוגרים + זריעים
2022	הר מירון הרחבה	נחל עמוד, 2 תאי שטח	אקולוגי – שיקום בית גידול	אורן	30 עצים בוגרים + זריעים
2022	שמורת טבע עינות פחם	שטח השמורה (בית גידול לח)	אקולוגי – שיקום בית גידול לח	אקליפטוס	470 עצים בוגרים וצעירים באזור המעיינות ובערוץ הנחל
2022	נחל משושים	ערוץ הנחל	אקולוגי – שיקום בית גידול לח	אקליפטוס	כ-400 עצים. כריתה בשלבים בתקופה של 3-5 שנים
2021	הר מירון	הר שמאי - מחצבה	אקולוגי – שיקום בית גידול	אורן	עשרות עצים צעירים ובוגרים בשטח של 350 דונם
2019	שמורת טבע הר מירון	הר חירם	אקולוגי	אורן	כריתת כל עצי האורן בשטח של כ-700 דונם
2018	גן לאומי בית שערים	שטח המערות	שימור ארכיאולוגי	בהתאם לזיהוי העצים הפוגעים במערות	בקשה עקרונית לכריתת עצים הפוגעים במערות. פרסום עצים ספציפיים נעשה לפני הכריתה